

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting) in Antwerpen

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8,
- het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de erfgoedwaarden zijn onderzocht;
- de resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier;
- advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - het college van burgemeester en schepenen van Antwerpen op 27 januari 2023;
 - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 27 januari 2023;
 - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 27 januari 2023;
- de behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage bij dit besluit;
- de zakelijkrechthouder is op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 27 januari 2023;
- de zakelijkrechthouder gaf geen opmerkingen;
- de behandeling van de opmerkingen van de zakelijkrechthouders is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

De elektrische kraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting) in Antwerpen is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarde:

- De industrieel-archeologische waarde:

De op de Rijnkaai gelegen elektrische havenkraan 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting) is het enige nog resterende en goed bewaarde exemplaar van de twintig elektrische stukgoedkranen die tot in de jaren 1990 op een vijf meter breed kraanspoor op de zuidkaaien van het Leopolddok reden en als kokerkraan met een volledig gesloten toren in 1958-59 door de Duitse firma Kocks uit Bremen werden gebouwd. In een periode waarin de meeste kranen Boomse kranen waren, was dit een vrij uitzonderlijke bestelling. Tevens vormt de kraan een materiële illustratie van de wijze waarop de haveninfrastructuur in de Antwerpse haven vanaf 1907 steeds meer met behulp van elektriciteit als drijfkracht functioneerde.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument: Elektrische kraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting), Rijnkaai zonder nummer in Antwerpen, bij het kadaster bekend als: Antwerpen, 7de afdeling, sectie G, zonder perceelnummer.

Het plan met de aflijning en de plaats van de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 2. De erfgoedwaarde van het monument is de industrieel-archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Typologisch behoort de elektrische kraan 371 JA tot de topkranen. De stukgoedkraan heeft een eigengewicht van 145 ton, een giek van 36 meter lang en een gewicht van 5,155 ton, een maximale raddruk van 33,3 ton en een kabellengte van 161 m. Het tegengewicht bestaat uit een beweegbaar gedeelte van 8,3 ton en een vast gedeelte, bestaande uit de machinekamer van 20 ton en het portaal van 64 ton. De hijslast is 5 ton bij 20 meter vlucht (100 tonmeter) en 3 ton bij 28 meter vlucht (84 tonmeter).

Karakteristiek aan de walkraan 371 JA is ook de aandrijving van de topbeweging aan de buitenzijde via een tand/heugel. Tot de elektromotoren behoren:

- voor het kraanrijden; twee AEG-motoren van het type GKKr 69 met een vermogen van 8,2 kW, een inschakelduur van 40% en 950 omwentelingen per minuut. Hun rijsnelheid bedraagt 25,2 meter per minuut.
- voor het zwenken: een AEG-motor van het type GKKr 69 met een vermogen van 7,5 kW, een inschakelduur van 40% en 950 omwentelingen per minuut;
- voor het hijsen: een AEG-motor van het type GHK 38/37 met een vermogen van 45 kW en 1270/975 omwentelingen per minuut;
- voor het in- en uittoppen: een AEG-motor van het type GKKr 69 met een vermogen van 8,2 kW en 950 omwentelingen per minuut.

De stalen structuur wordt gekenmerkt door:

- een gelaste kokerstructuur, een portaal op vier poten en vier bogies met twee wielen per bogie;

- het portaal dat een stijve draagstoel betreft waarin de draaibare bovenbouw pivoteert. Halverwege de poten is er een knik. Op dit niveau zijn de poten rondom verbonden door kokervormige gelaste balken alsook met een kruis uit kokervormige balken. Op het kruis is een bordes gelegd, dat via een trap bereikbaar is vanop de kaai. Op het bordes staan het spilcontact en de rijweerstanden opgesteld. Vanop het bordes heeft men toegang tot de draaizuil. Vanaf deze toegang leidt een ladder naar boven. Bovenaan het portaal zijn de poten opnieuw onderling verbonden en werd een grote versterkte ring aangebracht met intern een verticaal rondloopvlak waar loopwielen verbonden aan de bovenbouw van de kraan het draaibaar gedeelte van de kraan centreren.

De stuurcabine met de stuurinrichting is een afgescheiden erker van staal en glas die zich voor de machinekamer, onder de giek, bevindt en bijgevolg voor de kraanman een optimaal uitzicht biedt.

De elektromechanische buitenuitrusting wordt gekenmerkt door:

- de elektrische voeding vanuit in de kade ingewerkte stopcontacten, via een lange oprolbare kabel op kabeltrommel met tegengewichtaandrijving, om de verplaatsing van de kraan mogelijk te maken;
- de aandrijving van twee van de vier bogies, diagonaal één aan de kaaizijde en één aan de landzijde. Twee aangeflenste motoren op deze aangedreven bogies drijven het portaalrijwerk aan. Op het eerste bordes staat de rijcontroller, een kast met contactoren en veiligheden en een kast met aanloopweerstanden opgesteld.

De elektromechanische binnenuitrusting (in de machinekamer, de erker en de toren) kenmerkt zich door:

- een hoofdmotor voor het hijsen/vieren met kabeltrommel, reductietandwielen, rem- en begrenzingssystemen;
- een secundaire motor voor het zwenkmechanisme, met overbrenging naar een rondsel dat ingrijpt aan de buitenzijde van een tandring op het portaal;
- een tertiaire motor voor het topmechanisme, met overbrenging naar de twee tandheugels links en rechts naast de toren en verbonden aan de giek;
- een hoofdschakelbord;
- weerstandkasten en controllers, bedieningshendel en rempedalen.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument zijn:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Het is dan ook wenselijk dat elke aanpassing of nieuwe functie de beschermde erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen respecteert en ondersteunt. Omdat bewaren voor vernieuwen gaat, veronderstelt dit in de eerste plaats vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen. Daarnaast is het aangewezen dat elke beheersdaad een geïntegreerde en duurzame aanpak nastreeft waarbij de impact op het volledige object wordt afgewogen. Bij aanpassingen en/of functiewijziging wordt het respecteren van de typologie van de havenkraan en zijn uitrusting ten zeerste aanbevolen. Dit betekent dat de aanpassingen en/of de nieuwe functie de draagkracht van het object zo weinig mogelijk overstijgen;
- 2° het in standhouden van de verrijdbaarheid en beweeglijkheid (toppen - gieken) van de elektrische havenkraan;
- 3° bij het educatief en cultuurtoeristisch ontsluiten van de industrieel-archeologische waarde van de elektrische havenkraan het treffen van de passende maatregelen die het behoud van de historische authenticiteit garanderen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° het uitvoeren van de volgende handelingen aan het exterieur:
 - a) het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
 - b) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m².
- 2° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur dat over erfgoedwaarde beschikt:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk, en van waardevolle interieurelementen;
 - e) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
 - f) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.
- 3° het uitvoeren van volgende handelingen aan de beschermde en nog in gebruik zijnde toestellen:
 - a) het wijzigen, vervangen of herstellen van het beschermde goed of onderdeel ervan met niet-originele materialen en constructietechnieken;

- b) het volledig of gedeeltelijk uiteen nemen, verplaatsen of wijzigen van de technische kenmerken van toestellen.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud;

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 24/08/23

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Signed by: Matthias Diependaele (Signatu
Signed at: 2023-08-24 16:27:01 +02:00
Reason: ik keur dit document goed

 

Matthias DIEPENDAELE